

Конкурс «Слаўная кампанія: рэАНИМАцыя»

Каб кожны намаляваў сабе Вуля адметным

Я ні хвіліны не вагаўся, адразу вызначыўся з выбарам пісьменніка. На выбар гэты, на напісанне біяграфіі Пранціша Вуля мяне натхняў Віцебск, мой родны горад. Мабыць, Віцебск і стаў галоўным героем апавядання. Дух яго апаноўвае мяне няспынна ад самага нараджэння, як было гэта некалі і з героем. Таму я міжволі зліваюся з асобай пісьменніка: я становіўся ім, а ён мной.

Цімур Буйко

У памяці я звяртаўся да тых гарадскіх мясцін, якія яшчэ заспелі Ялегі Пранціша Вуля: Заходняя Дзвіна, ратуша, будынак колішняй гімназіі... Шпацыруючы гэтымі месцамі, я марыў пра тое, каб аднойчы ў Віцебску з'явілася шылда з імем Вуля і іншых з тых, хто ў XIX стагоддзі зрабіў Віцебск адным з асяродкаў беларускага культурна-асветніцкага руху.

Да ўдзелу ў конкурсе я ведаў пра пісьменніка мала. Пра Вуля наогул вядома няшмат. Але па меры паглыблення майго з ім знаёмства, па меры разгадкі некаторых дэталаў, у маім уяўленні пачаў складвацца пэўны вобраз. Хаця многія дэталі я ўгледзеў не ў біяграфіі пісьменніка, а ў панараме таго часу, у абліччы Віцебска другой паловы XIX стагоддзя. Шмат дапамаглі пры напісанні апавядання і старыя фотаздымкі Віцебска.

Твор я назваў «Пчала ў вязніцы». Гэтая алегарычная назва з'явілася пасля доўгіх роздумаў, але нечакана. Яе можна расчытваць па-рознаму. Канешне, раскрываць трактоўкі я тут не буду. Адно зазначу, што вытокі назвы схаваныя ў самім апавяданні.

Калі задумвалася кампазіцыя, узнікла пытанне: якім чынам паказаць усю жыццёвую дарогу Пранціша Вуля, калі пра апошні перыяд яго жыцця амаль нічога не вядома? Было вырашана спыніцца на тым, што асноўныя апавед будзе закальцоўвацца перыядам ссылок пісьменніка — перыядам, пра які ёсць канкрэтныя звесткі. Адсюль з'явілася ідэя падачы — у форме мемуараў, напісаных майм героем у ссылцы.

Праца над творам ішла з рознымі настроямі і ў розных тэмпах. Гэтыя хістанні, на маю думку, адпаведным чынам уплывалі на тэкст. Таму я цалкам усведамляю недасканаласць майго апаведу: не ўсё было выказана, не ўсе

фрагменты тэкста былі належным чынам завершаныя. Разам з тым, недахопы стымулююць пісаць лепш, удасканалвацца, развіваць стыль. Наперадзе багата часу, толькі б не змарнаваць яго.

Кожны беларус мае сваіх Купалу, Коласа, Багдановіча. Спадзяюся, што з'явіцца і свой Вуль. Гэта яшчэ адна мая мара. Хаця напісаны мной тэкст — гэта ўсяго толькі мой асабісты погляд на гэтую постаць, ніякім чынам ён не прэтэндуе на безапеляцыйную праўдзівасць, як і на тое, што будзе ён блізкі іншым. Хутчэй, я прагну адваротнага: каб кожны намаляваў сабе Вуля адметным — блізкім самому сабе.

Конкурс стаў для мяне каштоўнай магчымасцю забіць адразу некалькіх зайцоў. Па-першае, прызнацца ў любові да Віцебска. Па-другое, паспрабаваць уваскрасіць забытага чалавека, забытага пісьменніка, забытага дзеяча. Па-трэцяе, праверыць свае пісьменніцкія здольнасці, а таксама дысцыплінаваць сябе. Зрэшты, напісаць біяграфію майго земляка і тым самым ажывіць яго у XXI стагоддзі было для мяне справай гонару.

Такі конкурс мог бы стаць традыцыяй, дзякуючы якой не адзін малавядомы або напалову забыты дзеяч нашай культуры — ці то паэт або пісьменнік, ці то кампазітар або мастак — набыў бы свой твар, сваё гучанне ў біяграфічных творах. Наш нацыянальны пантэон вельмі вялікі, сягае да сівой даўніны, пра якую ані чуткі ў грамадскай прасторы.

Шаноўныя чытачы! Аддаючы мой твор пад назвай «Пчала ў вязніцы» на ваш суд, мушу прызнацца, што ваша ацэнка для мяне надзвычай важная.

Конкурсны твор Цімура Буйко «Пчала ў вязніцы», прысвечаны Пранцішу Вулю, трапіў у лік лаўрэацкіх і прыняты ў зборнік, які рыхтуецца да друку.